

Eisikovits Mihály Mint Hadifogoly

Így néztem én ki nagyjából 1948 júliusában, miután összepofoztak egy kicsit. Mielőtt hazaengedtek bennünket, az oroszok tiszta inget -- még előfordult az is, hogy új fehér inget -- adtak, és kaptunk egy-egy zubbonyt. Ki orosz zubbonyt, ki németet, amilyen volt. De tiszta volt, fertőtlenítve volt, és talán mosva. Adtak egy kabátot is -- nekem épp orosz jutott --, hogy ne fázzunk, ne betegedjünk meg. Úgy augusztus vége felé itthon voltunk. Tehát négy évet nyomtunk le Oroszországban. Én összesen négy évet és vagy másfél hónapot voltam hadifogságban. Tehát én személyesen összesen hét évet voltam távol, munkaszolgálatos voltam három évig, és négy évet és valamennyit az oroszoknál. Voltak, akik sokkal hamarabb hazajöttek, mint én. Hogyha valaki le volt gyengülve teljesen, és már semmi kilátás sem volt arra, hogy valamikor is munkaerő legyen, azt hazaküldték. Lehetett az német, magyar, román. Volt nekem egy esetem. Ezek közül a betegek közül összeállítottak egy csoportot. Egy zsidó volt közöttük, akit úgy hívtak, hogy Meister Bumi, [nagy]váradi volt, ő volt a legidősebb közöttünk, ötvenegy vagy ötvenkét éves volt. Az utolsó percekben őt kivették a menetcsoportból. Rémülten jött el hozzám, mert nekem nyelvérzékem volt, már közel két éve voltam hadifogoly, gagyogtam oroszul. És jön hozzám: 'Eisikovits, drága,

kérlek, mint az atyaistent?' Szóval, egy olyan dolgot kért tőlem, hogy menjek át a láger vezetőségéhez, és kérdezzem meg, miért nem engedik haza. Hát, mondom, akármilyen, én elmegyek, megpróbálom. És elmentem. Ott nem lehetett ki-be járni a lágerből! Elmegyek az őrhöz az őrszobába, mondom, hogy akarok a lágervezetővel beszélni. Az rám néz. 'Igen, a lágervezetővel akarok beszélni!' Amikor látta, hogy olyan határozottan lépek fel, és oroszul mondom, hát átengedett. Odamentem, és azt mondtam: 'Goszpogyin. Goszpogyin nácsálnik [Úr. Parancsnok úr.]' -- nem mondhattam, 'továris', mert mi nem voltunk továrisak [egymásnak], nem mondhattuk csak azt, hogy úr 'Miért nem engeditek ezt az embert haza? A legidősebb közöttünk. Beteg. Talán azért, mert zsidó? Vegye tudomásul, ez nem harcolt maguk ellen!' Rám néz, már nem emlékszem, mit mondott, de visszatették Meister Bumit a csoportba, és hazament. Ez volt körülbelül 1945 végén. Én először Nagyiklódra mentem, mert ott tudtam, hogy van egy húgom. De ő közben férjhez ment. Úgyhogy eljöttem Kolozsvárra, ott volt egy nagynéném, az édesanyámnak a húga, Jolán, aki megmenekült. A férje, Rosenfeld József, Ukrajnában volt, és a legmagasabb fokú invalidusként [rokkantként] került haza. Tehát 1948-ban, lehetett úgy szeptember, amikor Kolozsvárra jöttem. Kolozsvárt, a főtéren, a Mátyás-szobor bal oldalán, találkozom Meister Bumival. 'Eisikovits, drága Eisikovits, így-úgy, hálás?' Kinyitja a bukszáját, és akar nekem adni tízezer lejt. Mondom neki, 'Bumi, ne tedd. Nekem nem kell. Hát én nem?' 'De tudod, hogy te mit csináltál velem?' 'Hát, hogyan tudnám. De hát ez kötelességem volt.' Egy banit nem fogadtam el, örültem, hogy látom, kérdeztem, mivel foglalkozik, mit keres Kolozsvárt. Azt mondja: 'Nekem van egy kis műhelyem, ahol az orvosi fecskendőket javítom. Mert azoknak üvegtubusuk van, kifőzések után megmennek, tehát megmarad a fémrésze, és én ezeket újjáékszitem. És most hoztam le a rendelést, nem tudom, melyik kórház részére, Kolozsvárra.' Így került ő Kolozsvárra. Különben [Nagy]Váradon élt. Már nem hiszem, hogy éljen. Ugyancsak Kolozsvárt találkozom egy gyermekkori barátommal, Nemes Sanyival, aki eredetileg magyarlóposi volt. Különben mint munkaszolgálatos is találkoztam vele Ukrajnában, akkor éppen mezítláb voltam. Mikor ő látta, hogy 1948-ban én élek! Mert már engem rég eltemettek, aki nem jött haza 1945-46-ban, 1947-ben, és csak 1948 augusztusában jelenik meg, az mintha más világról jött volna. 'Hát honnan?' És mondom, hogy most jövök. 'És hová? Mi a szándékod?' Mondom, még nem tudom. 'Gyere Désre, mert engem kineveztek kereskedelmi igazgatónak egy vállalatnál, én alkalmazlak.' És így kerültem Désre, mint tisztviselő dolgoztam körülbelül másfél évig, amíg elkerültem Moldovába [Románia keleti része románosan mondva].